

<http://dx.doi.org/10.16926/sit.2023.01.10>

Arkadiusz WŁODARCZYK*

<https://orcid.org/0000-0003-2263-2474>

**[rec.] Eligiusz Małolepszy, Teresa Drozdek-
-Małolepsza, *Zarys dziejów Gminnego Ludowego
Klubu Sportowego Pogoń 1947 Kłomnice (1947–
2021)*, Wydawnictwo Nauka i Innowacje, Poznań
2021, ss. 204**

Jak cytować [how to cite]: Włodarczyk A., [rec.] *Eligiusz Małolepszy, Teresa Drozdek-Małolepsza, Zarys dziejów Gminnego Ludowego Klubu Sportowego Pogoń 1947 Kłomnice (1947–2021), Poznań 2021, Wydawnictwo Nauka i Innowacje, ss. 204*, „Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe” 2023, t. 6, nr 1, s. 169–173.

W 2021 roku nakładem poznańskiego Wydawnictwa Nauka i Innowacje ukażała się monografia pt. *Zarys dziejów Gminnego Ludowego Klubu Sportowego Pogoń 1947 Kłomnice (1947–2021)*, autorstwa historyków Eligiusza Małolepszego i Teresy Drozdek-Małolepszej z Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie. Recenzentem wydawniczym jest dr hab. prof. UMCS Dariusz Słapek. Zainteresowania badawcze Teresy Drozdek-Małolepszej i Eligiusza Małolepszego skupiają się wokół dwóch głównych nurtów. Pierwszy z nich to dzieje kultury fizycznej na obszarze Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej ze szczególnym uwzględnieniem województwa wołyńskiego (czego efektem jest kilkanaście artykułów na łamach czasopism i prac zbiorowych oraz wydana w 2020 roku monografia pt. *Kultura fizyczna i turystyka*

---

* dr, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie; e-mail: arkadiusz.wlodarczyk@awf.edu.pl (autor korespondencyjny)

w województwie wołyńskim w latach 1921–1939)¹. Drugi nurt to dzieje kultury fizycznej w małych miejscowościach i na obszarach wiejskich, głównie działalność Ludowych Zespołów Sportowych i Ludowych Klubów Sportowych oraz wiejskich organizacji młodzieżowych zarówno w okresie międzywojennym, jak i po 1945 roku². Monografię Gminnego Ludowego Klubu Sportowego Pogoń 1947 Kłomnice można więc z powodzeniem zaliczyć do tego drugiego nurtu. Książka liczy 204 strony, w tym: 94 – część opisowa, 95 – aneksy, 4 – bibliografia, 2 – wykaz skrótów, 2 – streszczenie w języku angielskim, 7 – indeks nazwisk. W pracy słusznie zastosowano kryterium chronologiczno-rzeczowe, które wydaje się najbardziej odpowiednie dla wyczerpującego i wszechstronnego przedstawienia treści podejmowanej tematyki.

Źródła wykorzystane w pracy zostały podzielone na archiwalne, drukowane, prasę (cztery tytuły), relacje (jedna – Wiesława Dzionka) oraz źródła internetowe. Warto, by Autorzy przy ewentualnym kolejnym wydaniu monografii skorzystali z większej liczby relacji, co może wzbogacić książkę o dodatkowe informacje, dotyczące historii klubu. Podstawę źródłową uzupełniono literaturą, którą podzielono na publikacje i prace nieopublikowane (prace dyplomowe). Składa się ona z 25 pozycji, w tym: 6 – publikacje oraz 19 – prace nieopublikowane. Bibliografia stanowi więc należyłą podstawę teoretyczną i bazę źródłową do powstania recenzowanej monografii.

Pracę otwiera wstęp, w którym Autorzy uzasadniają podjęcie tematu oraz ramy czasowe, obejmujące całość działalności klubu sportowego z Kłomnic od jego założenia w 1947 roku po 2021 rok. Ponadto przedstawiają aktualny stan

---

¹ E. Małolepszy, T. Drozdek-Małolepsza, *Kultura fizyczna i turystyka w województwie wołyńskim w latach 1921–1939*, Wydawnictwo Nauka i Innowacje, Poznań 2020. Recenzja monografii: T. Jurek, [rec.] *Eligiusz Małolepszy, Teresa Drozdek-Małolepsza, Kultura fizyczna i turystyka w województwie wołyńskim w latach 1921–1939*, Wydawnictwo Nauka i Innowacje, Poznań 2020, ss. 301, „Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe” 2020, t. 3, nr 3, s. 119–124.

² Zob. np. E. Małolepszy, *Kultura fizyczna w działalności wiejskich organizacji młodzieżowych II Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo im. S. Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2015; E. Małolepszy, D. Bakota, A. Płomiński, *Sport w działalności Wojewódzkiego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Opolu w latach 1999–2011. Zarys dziejów*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2013, t. 12, nr 2, s. 125–135; E. Małolepszy, T. Drozdek-Małolepsza, *Rekreacja fizyczna i sport dla wszystkich w działalności Krajowego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w latach 1989–2010*, [w:] A. Bukowa, K. Lukac (red.), *Rekrečný šport, zdravie, kvalita života. Monografie článkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*, Košice 2012; E. Małolepszy, T. Drozdek-Małolepsza, *Stan badań nad dziejami kultury fizycznej i turystyki w działalności Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Polsce w latach 1975–2010*, [w:] J. Kwieciński, M. Tomczak (red.), *Wybrane zagadnienia kultury fizycznej – aktualny stan badań*, Konin 2012; E. Małolepszy, *Ruch sportowy w działalności Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Polsce w latach 1989–2009*, [w:] F. Kampka, S. Stęпка (red.), *Wieś i ruch ludowy w Polsce i w Europie*, t. 2: *Idee, organizacje, Środowisko*, Warszawa 2012.

badań nad podjętą problematyką, wykorzystane metody badawcze i wysunięte problemy badawcze. W dalszej części wstępu podają wykorzystaną bazę źródłową i oceniają jej przydatność, a także przedstawiają zarys problematyki poszczególnych rozdziałów, szczegółowo wyjaśniając ich cezury czasowe, związane z ważnymi wydarzeniami w dziejach klubu. Konstrukcja wstępu spełnia więc wszystkie kryteria tego typu prac o charakterze historycznym.

Rozdział pierwszy pt. *Geneza i działalność Ludowego Zespołu Sportowego Pogoń Kłomnice do 1951 r.* nie posiada bardziej szczegółowego wewnętrznego podziału. Autorzy przedstawili w nim okoliczności powstania zespołu w Kłomnicach oraz trudne początki działalności sportowej w powojennej Polsce. Zwrócili również uwagę na dominującą rolę piłki nożnej jako wiodącego sportu w zespole (pierwsze mecze), wspomnieli też o aktywnym udziale członków np. w zawodach lekkoatletycznych czy turniejach tenisa stołowego. Kolejną kwestią poruszoną przez Autorów było opisanie zawiązania się struktur organizacyjnych zespołu z Kłomnic. Zarówno w przypadku działalności organizacyjnej, jak i rozgrywek sportowych E. Małolepszy i T. Drozdek-Małolepsza podają szereg nazwisk, a całość uzupełniają unikatowymi zdjęciami z początkowego okresu działalności Ludowego Zespołu Sportowego Pogoń Kłomnice, prawdopodobnie publikowanymi po raz pierwszy.

Wydaje się jednak, że warto byłoby przy kolejnym wydaniu monografii jako pierwszy rozdział przedstawić rys historyczny Kłomnic wraz z podstawowymi informacjami o charakterze administracyjnym i demograficznym oraz mapą miejscowości, a także dzieje kultury fizycznej w Kłomnicach i okolicy, co umiejscowiłoby działalność Pogoni 1947 Kłomnice w szerszym kontekście lokalnym, lub zamieścić informację, że przed powstaniem zespołu nie prowadzono w Kłomnicach zorganizowanej aktywności na polu kultury fizycznej. Byłoby to szczególnie przydatne dla osób spoza Kłomnic, do których trafi książka.

Rozdział drugi pt. *Działalność Ludowego Zespołu Sportowego Pogoń Kłomnice w latach 1951–1986* podzielono zgodnie z układem rzeczowym na dwa główne podrozdziały: *Uwarunkowania prawno-organizacyjne i finansowe* (podrozdział 1) oraz *Działalność sportowa* (podrozdział 2). W ramach tego ostatniego Autorzy dokonali bardziej szczegółowego podziału, uwzględniając: *Sekcję piłki nożnej* (2.1), *Sekcję tenisa stołowego* (2.2), *Sekcję piłki siatkowej* (2.3) i *Inne sekcje sportowe* (2.4). W pierwszym podrozdziale Autorzy przedstawili składy kolejnych zarządów LZS Pogoń Kłomnice, źródła finansowania zespołu, a także wyróżnienia, jakie otrzymywali poszczególni działacze z Kłomnic czy cały LZS za wkład w rozwój sportu wiejskiego. Z zaprezentowanego materiału wynika, że zespół z Kłomnic w latach 60. i 70. znajdował się w czołówce, jeśli chodzi o wyniki sportowe, na tle pozostałych ponad siedemdziesięciu Ludowych Zespołów Sportowych powiatu radomszczańskiego. W drugim podrozdziale Autorzy opisali działalność poszczególnych sekcji sportowych. Bardzo dokładnie przedstawiono

działalność sekcji piłki nożnej, podając szereg informacji o występach w klasie C, B oraz A, a także rozgrywkach Pucharu Polski (składy drużyn, wyniki, klasyfikacje poszczególnych sezonów). Całość uzupełniono licznymi zdjęciami. Podobny schemat zastosowano w przypadku opisu działalności kolejnych sekcji – tenisa stołowego, gdzie Autorzy przybliżyli występy i wyniki członków z rozgrywek ligowych i turniejów tenisa stołowego oraz piłki siatkowej. Z ostatniej części drugiego podrozdziału można dowiedzieć się, że w LZS Pogoń Kłomnice działała jeszcze sekcja lekkoatletyczna, kolarska oraz jedyny w tamtym czasie w ówczesnym województwie łódzkim klub motorowy (lata 60. i początek lat 70.).

Rozdział trzeci pt. *Działalność Ludowego Klubu Sportowego Pogoń Kłomnice w latach 1986–2011* i rozdział czwarty pt. *Działalność Gminnego Ludowego Klubu Sportowego Gmina Kłomnice w latach 2011–2021* zarówno pod względem struktury, jak i sposobu przedstawienia treści są bardzo zbliżone do rozdziału drugiego. W rozdziale trzecim i czwartym wyodrębniono dwa główne podrozdziały: *Uwarunkowania prawno-organizacyjne i finansowe* (podrozdział 1) i *Działalność sportowa* (podrozdział 2). Autorzy dokładnie uzasadnili przyjęte cezurę czasowe, opisali składy poszczególnych zarządów, źródła finansowania, liczbę członków, trudności, jakie napotkał klub podczas transformacji ustrojowej, i rozbudowę infrastruktury klubu, której – szczególnie na przełomie lat 80. i 90. – dokonywali działacze i sportowcy w czynie społecznym. Nie pominięto również obchodów 60-lecia istnienia klubu. W rozdziale trzecim w ramach podrozdziału drugiego wyodrębniono jeszcze trzy części: *Sekcja piłki nożnej* (2.1), *Sekcja tenisa stołowego* (2.2), *Sekcja piłki siatkowej* (2.3), w rozdziale czwartym zaś dwie części: *Sekcja piłki nożnej* (2.1) oraz *Inne sekcje sportowe* (2.2). Autorzy konsekwentnie przedstawili działalność poszczególnych sekcji sportowych aż do 2021 roku, z dużą dokładnością opisując wyniki drużyn, zawodników i statystyki w poszczególnych sezonach. Z pewnością w całej historii klubu najbardziej prężnie i nieprzerwanie działała sekcja piłki nożnej, gdzie z czasem zaczęto trenować grupy młodzieżowe, a konsekwencją tego był historyczny awans klubu do ligi okręgowej w 2014 roku. Na tyle, na ile pozwolił zgromadzony materiał źródłowy, podano również przyczyny sportowych sukcesów i porażek oraz zmiany w pionie sportowym klubu. Całość uzupełniono tabelami i zdjęciami.

Pracę zamyka zwięzłe zakończenie. Autorzy dokonali podsumowania i próby oceny działalności klubu od założenia w 1947 roku do 2021 roku. Niezwykle istotną część pracy stanowią aneksy liczące 95 stron i obejmujące następujące elementy: *Zarządy GLKS Pogoń Kłomnice* (aneks 1), *Wyniki spotkań i tabele końcowe rozgrywek ligowych piłki nożnej z udziałem Gminnego Ludowego Klubu Sportowego Pogoń 1947 Kłomnice (1958–2021)* (aneks 2), *Wyniki i tabele końcowe rozgrywek ligowych tenisa stołowego z udziałem LZS Pogoń Kłomnice – kobiety (1977–1983)* (aneks 3), *Wyniki i tabele końcowe rozgrywek ligowych tenisa stołowego z udziałem LZS Pogoń Kłomnice – mężczyźni (1976–1989)* (aneks 4),

Plan pracy Ludowego Klubu Sportowego Pogoń w Kłomnicach na 1987 rok (aneks 5), *Wykaz sportowców GLKS Pogoń według artykułu 60 lat „piłki kopanej”*. *Jubileusz Pogoni Kłomnice* (aneks 6), legitymacje członków, karty zawodnicze, list gratulacyjny i uchwała Komisji ds. Licencji Klubowych Śląskiego Związku Piłki Nożnej (aneksy 7–12). Szczególną uwagę zwracają aneksy 2, 3 i 4, gdzie Autorzy z ogromną wnikliwością i dbałością o szczegóły dokonali rekonstrukcji i zebrali w jednym miejscu wszystkie dostępne wyniki sekcji piłki nożnej i tenisa stołowego Pogoni Kłomnice na przestrzeni lat.

Monografia Eligiusza Małolepszego i Teresy Drozdek-Małolepszej pt. *Zarys dziejów Gminnego Ludowego Klubu Sportowego Pogoń 1947 Kłomnice (1947–2021)* odtwarza ważny fragment dziejów lokalnej kultury fizycznej w Polsce po 1945 roku i może stanowić inspirację dla wszystkich chcących podejmować tematykę historii lokalnych klubów sportowych. Struktura przyjęta w monografii oraz różnorodne materiały źródłowe zgromadzone przez częstochowskich historyków warte są naśladowania. Tego typu prace są również istotne dla zachowania i utrwalenia pamięci o różnego rodzaju inicjatywach podejmowanych w lokalnych społecznościach, bywa bowiem tak, że wraz z odejściem działaczy czy pasjonatów historii danego klubu nikt nie kontynuował tradycji spisywania kronik bądź zbierania materiałów dotyczących działalności poszczególnych klubów, a te zachowane odchodziły w zapomnienie lub ulegały zniszczeniu. Autorzy, wykorzystując bogatą bazę źródłową, opracowali pierwszą monografię klubu sportowego z Kłomnic.